

Cap dels asconencs partidaris del sí al magatzem temporal centralitzat (MTC) de residus nuclears d'alta activitat no vol parlar, excepte l'alcalde. En sortir del ple de l'ajuntament que posa a votació la presentació de la candidatura d'Ascó, els partidaris del sí –com els pocs del no que hi han volgut entrar– surten per la porta del garatge, situat a un nivell més baix que l'entrada principal del consistori, on mitja dotzena de mossos d'esquadra els animen a dispersar-se: en un minut es fan fonedissos per carrers i carrerons. Al carrer de dalt, davant la porta de l'ajuntament, més de 200 persones criden consignes contra el cementiri –i deixen anar insults contra l'alcalde i els regidors municipals que hi voten a favor.

Només un noi –possiblement el més jove dels assistents al ple– respon a EL TEMPS. Josep Martínez diu que hi està a favor “pels llocs de feina” que crearà el cementiri: “Estic a Flix fent el grau mitjà d'electromecànica i després vull fer el superior. A mi em pot anar bé per a trobar feina.”

Cap por al cementiri nuclear: “La gent s'ho inventa, això. No hi tanta preocupació aquí, per això.”

De fet, la por a un cementiri insegur, a una fuga, a la radiació per proximitat no és l'argument dels crítics i partidaris del no a l'MTC. Entre els contraris a l'MTC hi ha el convenciment generalitzat que aquesta instal·lació interfereix en qualsevol altra iniciativa empresarial que es pugui prendre, siga del sector primari o del terciari: ni afavoreix la comercialització dels negocis agro-pecuaris ni les promocions turístiques.

Noemí Poquet viu a Vinebre –al costat mateix d'Ascó–, produeix oli i vi i té una agrototiga: “Jo no pateixo per la meua salut. Visc a Vinebre i em llevo cada dia molt tranquil·la veient la xemeneia de la central. L'he vista sempre, des que he nascut, i visc tranquil·lament. Però ara com ara l'energia nuclear és una etiqueta negativa i a la gent que intentem viure d'unes altres coses ens perjudica. Ja entenc que hi hagi gent que no té feina i vulgui treballar. Jo els demano que busquin unes altres indústries.”

JORDI PLAY

Interferències nuclears

La instal·lació d'un cementiri nuclear és una oportunitat de feina per als uns i una amenaça de ruïna i crisi per als altres, que volen viure del turisme o l'agricultura.

Al parlament previ a la votació, l'alcalde d'Ascó, Rafael Vidal, feia referència a la familiaritat amb què els asconencs miren la monumental torre de refrigeració de la central, que empetiteix el riu Ebre i la depressió de Móra. “Hem après a conviure amb aquesta indústria, que ha esdevingut la primera empresa del sud de Catalunya”, deia, alhora que recordava que, al moment decisiu, no van poder dir ni un mot sobre la planta: “La decisió de fer la nuclear va ser de l'estat, no nostra.”

Ascó pel sí. Vidal s'explica amb molta claredat i força serenor, tenint en compte que des de la sala de plens li diuen de tot menys bonic: sobretot “traïdor” i “venut” però també algunes floretes més punxegudes.

Manté una freda distància amb la polèmica decisió que va endavant, tot i que una hora més tard, davant els periodistes, reconeixrà la pressió: “Ens hem sentit assetjats, carregats de molta responsabilitat i sols, però hem decidit amb sentit d'estat i pensant en els interessos del poble.”

Els pagesos temen que un cementiri nuclear complique la comercialització dels seus productes encara més.

Potser les raons de tanta seguretat és que, al poble, les veus crítiques són poques, que un bon coixí de partidaris del sí omple majoritàriament la sala i que l'oposició no és contundentment contrària a l'MTC. Vidal obté el suport de set regidors de l'ajuntament i, fins i tot el portaveu dels Independents d'Ascó, Antonio Casanova, que serà un dels dos vots pel no, té una posició ambigua: "No puc donar suport a la proposta del cementiri, no perquè sigui contrari a la instal·lació en si, sinó per les formes: s'ha actuat contra els veïns i no s'ha fet una consulta per a saber què en pensen." Poc després, quan el canal 3/24 emeta un fragment de la intervenció de Casanova, des del restaurant El Caliu, d'Ascó, un veí es dirigirà a la televisió directament, com si Casanova el pogués sentir: "Però si tu ho has preparat tot perquè vingui el cementiri! Demagog!"

Són pocs els veïns partidaris del no que han volgut entrar al plenari de l'ajuntament, perquè la majoria han

decidit d'unir-se a la manifestació que crida "Catalunya ha dit que no", davant la porta de la casa de la vila. I és impossible de saber quants dels manifestants són d'Ascó. N'hi ha de Vinebre, de Flix, de Vandellòs, de Riba-roja, de Margalef...

A dins, l'alcalde assegura que tota la comarca es beneficiarà del magatzem i que, al final, "afectarà positivament les relacions d'Ascó amb els altres ajuntaments i institucions", malgrat l'oposició manifestada per 67 municipis de les terres de l'Ebre i sis consells comarcals veïns. Vidal assegura que "ningú no en quedarà exclòs" i que tots se'n podran aprofitar, més que del cementiri, "del viver d'empreses, del parc tecnològic i del centre de recerca que s'han d'instal·lar al costat del cementiri". No es cansa de repetir que les raons no són les compensacions econòmiques, sinó la responsabilitat de garantir un futur per al poble. "És més important que s'instal·li un parc empresarial perquè això ens permetrà d'apuntar-nos a un nivell de desenvolupament industrial que no assolirem d'una altra manera. Però hem de treballar per saber-lo aprofitar, ja que des de les institucions de més amunt voldran desviar aquestes instal·lacions cap a unes altres àrees."

El centre de recerca, segons que explica Vidal, s'especialitzarà en les noves tecnologies que han de servir per a aprofitar l'energia que encara conserven els residus nuclears.

Però en aquesta comarca que conviu amb dues nuclears l'escepticisme sobre els beneficis que han d'acompanyar les instal·lacions atòmiques és enorme.

Por i enveja a Ascó. A la pizzeria-cafeteria Vincent de Flix de seguida es munta un debat sobre el cementiri. Casimir creu que "només portarà més pobresa" i farà desaparèixer "les oportunitats que han de venir". Sap, "pels estudis socio-econòmics que s'han fet, que aquí no hi ve a invertir ningú: els pobles que hi ha al voltant de la nuclear perden població i aquí no hi vénen empreses noves. Donarà feina a molt poca gent i, en canvi, en perjudicarà moltes més".

JORDI PLAY

Andreu Carranza, novel·lista nascut a Ascó i resident a Flix, no vol el cementiri nuclear.

Vicenç li replica: "És mentida que les empreses no vinguin perquè hi ha la nuclear. Mira tots els polítics que han passat per l'ajuntament. No han fet res perquè vinguin indústries."

La por i l'enveja combinen bé en un escenari com Flix, que va descobrir fa cinc anys que Ercros havia anat dipositant quilos i quilos de residus tòxics (més de 200.000 tones), a més de metalls pesants (60 tones o 70) a la base de l'embassament que hi ha a tocar del poble. Sense rebre cap compensació especial prèviament pactada, Flix ha de viure sabent que hi ha quantitats indesitjables de plom, mercuri, cadmi, urani i radi dormint sota l'aigua. La desconfiança cap a les administracions creix de dia en dia. "Avui –diu el senyor Parra– he vist per primera vegada treballar una màquina, una, fent forats per començar la neteja." Per contra, Ascó té centrals, tindrà cementiri i compensacions econòmiques.

"Jo no voldria el cementiri, però si l'han de posar a Ascó, abans preferiria que el posessin a Flix –diu Vicenç–. Ens tornaran a passar la mà per la cara, l'instal·laran igualment aquí al costat i ens sentirem igual de perjudicats però sense veure ni un duro."

Manca de consens. Casimir, finalment, es queixa també de la manca de consens i l'absència de consultes populars sobre la instal·lació: "Hi ha

JORDI PLAY

Els partidaris del cementiri nuclear van donar suport a l'alcalde d'Ascó, Rafael Vidal, durant el ple en què es votava la candidatura per a acollir-lo. Mentrestant, més de 200 partidaris del no vinguts d'arreu de les Terres de l'Ebre es manifestaven davant l'ajuntament.

hagut una manca d'informació i no s'ha preguntat a la gent què volia. La gent no ha pogut ser sobirana. I això no es va explicar a l'última campanya electoral." Els mateixos arguments que Antonio Casanova, el cap de llista dels independents –"vaig demanar que es fes una consulta i no s'ha demanat l'opinió als veïns ni s'ha procurat el consens de les administracions locals, comarcals i autonòmiques"– o Noemí Poquet –"no ho poden decidir cinc o sis persones, això. El govern corre massa. S'ha de consultar la població i en aquest cas no es fa".

Sis consells comarcals i 67 municipis, a més del govern de la Generalitat, s'han manifestat contraris al cementiri, però també és cert que deu dels tretze municipis afectats per l'àrea nuclear d'Ascó (la que queda dins un radi de 10 km al voltant de la nuclear) han donat suport exprés a la iniciativa de Rafael Vidal.

El novel·lista nascut a Ascó –i ara resident a Flix– Andreu Carranza creu que amb això no n'hi ha prou per a acomplir un projecte tan compromès: "La Ribera demana el consens. Zapatero també parla de consens. Una cosa que afecta tanta gent no la pot decidir només un poble. Aquí hi ha gent que es dedica a unes altres coses. Què hem de fer? Estar monopolitzats per un model industrial únic?"

L'alcalde al·legava a la conferència de premsa que els terminis han estat molt curts: "Hem pensat a fer la consulta, però el temps de què disposàvem no permetia de fer una consulta legal que ens garantisques l'opinió del poble hi quedaria ben reflectida."

En canvi, Carranza afirma que tot un seguit de precedents indiquen que fa temps que es prepara el terreny per al cementiri: "Ja fa deu anys, aproximadament, Ascó va fer un primer magatzem a la central nuclear. A conseqüència d'uns problemes als intercanviadors de calor es va generar una gran quantitat de residus de baixa i mitjana intensitat i, de pressa i corrents, amb traïdoria i nocturnitat, van fer un magatzem que és el primer magatzem individual temporal (MIT) de l'estat. Per tant, a Ascó ja hi ha un minimagatzem. I ja hi ha un embrió de magatzem."

A més, des de fa ja uns quants anys "els alcaldes reclamen una renovació de les estacions de tren, que estan molt deixades, alhora que constaten que cada vegada passen menys trens, que són desviats majoritàriament per Lleida: aquí hi deixaran només el tren nuclear, que ja passa per dins de la mateixa central. Configuren el territori per a aquest cementiri des de fa anys". A tot això s'afegeix,

evidentment, l'esmentada familiaritat amb l'energia nuclear: "Un territori que ja té dues centrals ha assolit una, diguem-ne, cultura nuclear. A més, no hi ha cap altra indústria i, per tant, és més fàcil que la població s'empassi la instal·lació del cementiri."

Igualment, la seqüència de reunions preparatòries de l'alcalde Rafael Vidal per a comunicar la possible candidatura d'Ascó a acollir el cementiri nuclear –publicada per *La Vanguardia*– remet si més no al setembre del 2008, data en què sembla que va expressar la seva decisió al president Montilla, i a l'octubre del mateix any, quan Vidal es va reunir amb Artur Mas i Joan Saura per fer-los saber la seua intenció. Per tant, més d'un any de coll per a convocar una consulta d'abast municipal.

"És una qüestió de molta magnitud per a no consultar-la a ningú", insisteix Carranza.

Impacte psicològic. El novel·lista d'Ascó creu que el cementiri hipotecarà tota la Ribera: "Tota aquesta zona es convertirà en estratègica militar. Quan hi hagué l'atemptat de les Torres Bessones, van haver de reforçar la vigilància militar de les centrals. Tot això hipoteca la comarca. Aquí a la Ribera no hi ha denominació d'origen i molts venen les cireres dient que

L'alcalde d'Ascó vol el centre de recerca i el viver d'empreses, més que el cementiri. Molts creuen que mai no arribaran

són de Lleida perquè, si no, no els les compren. No es pot eludir l'impacte psicològic que té un cementiri nuclear en els consumidors. És la sentència de mort de la comarca de la Ribera.”

Però fa molt més impacte un cementiri que no pas dues nuclears? “Psicològicament no és com les centrals. La central té trenta anys de vida i després es desmantella. El cementiri és una concentració de tots els residus d'alta activitat. Tant quantitativament com qualitativament, és més greu. Concentrem tota la porqueria nuclear.”

Rafael Vidal insisteix a dir que la tecnologia és segura: “Hi ha l'evidència que, des que funcionen les nuclears no hi ha hagut cap incident greu. [...] Els residus estaran més ben guardats en una instal·lació passiva i més segura que l'actual. Als països del nostre entorn hi ha molta experiència acumulada en la construcció d'aquests magatzems i mai enlloc no s'ha produït cap incident en el transport dels residus.”

Casimir adueix que “el problema no és la tecnologia sinó les persones: va haver-hi una fuga i la van amagar ells mateixos”. Carranza coincideix a dir que els encarregats de la seguretat nuclear d'Ascó no donen gaire confiança: “Fa un any va haver-hi una fuga i va haver de ser el Consell

de Seguretat Nuclear –el màxim organisme de l'estat en aquesta matèria– que fes públic que havien estat els tècnics de la central els qui havien manipulat els mesuradors de radiació i que la radiació havia sortit. No em mereixen cap credibilitat.”

L'argument més simptomàtic que fa servir Carranza fa referència al nombre de municipis que han anunciat la presentació de candidatura a acollir l'MTC. “Quants pobles han demanat aquest món de fantasia que ens ha de portar una pluja de milions d'euros? Com és que, si és tan bo això que ofereixen i de crisi n'hi ha a tot arreu, només ho hagin demanat sis municipis a tot l'estat.” Després de les candidatures de Yebra i Ascó –les primeres a presentar-se i sobre les quals haurà de decidir l'Associació de Municipis amb Centrals Nuclears (AMAC)–, se n'han anunciat quatre més: Santervás de Campos i Melgar de Arriba (tots dos a Valladolid), Villar de Cañas (Conca) i Vega de Infanzones (Lleó).

L'alcalde, tant al parlament previ a l'aprovació de la candidatura com a la conferència de premsa, va insistir en els efectes benèfics del cementiri per, paradoxalment, “sortir del monocultiu nuclear”. Ascó, va dir, “fa dos anys que treballa per diversificar la indústria però sense inversions no hi ha canvi de model possible: amb tot allò que acompanya el cementiri incorporarem a la nostra indústria el valor afegit de la recerca.”

Al capdavall, el confort i la crisi emergeixen com els únics arguments que animen veïns de Vinebre o de Flix a comprendre les raons d'Ascó. Vicenç, en conversa de cafè, ho expressa així: “Tothom vol viure calent i tenir electricitat a casa. Ningú no va amb llum de ganxo pertot arreu. I al final s'entén que la gent vulgui treballar i, si no hi ha feina enlloc més, se n'anirà a buscar-la a la central o al cementiri, si cal.”

El jove asconenc que fa electromecànica a Flix té aquesta esperança per a poder viure i treballar a Ascó. Uns altres temen que el cementiri els ho impedisca.

A la pizzeria Vincent de Flix hi ha tertúlia sobre el cementiri nuclear. D'esquerra a dreta, Vicenç, el senyor Parra i Casimir debaten sobre els efectes de la instal·lació en l'ocupació i l'economia.

Alex Milian